

Handwritten marginal notes in a smaller script, possibly a gloss or commentary, located in the upper left quadrant of the page.

...ung ...
...us ...
...he ...
...e ...
...ung ...
...a ...
...at ...

...e ...
...e ...
...e ...
...e ...
...e ...
...e ...

...ona ...
...er ...
...am ...
...dom ...
...ung ...
...um ...
...ung ...
...ug ...

...st ...
...of ...
...e ...
...e ...
...ung ...
...ung ...
...ung ...
...ung ...
...ung ...
...ung ...

...e ...
...e ...
...e ...
...e ...
...e ...
...e ...

...e ...
...e ...
...e ...
...e ...
...e ...
...e ...

...e ...
...e ...
...e ...
...e ...
...e ...

TOMUS XXXIV.
MISCELLANEOUM.

~~G.V.f.~~ EX BIBLIOTH.
NATIONIS HUNGAR.

VITEBERG.

V-45.

SIGNAT. MDCCCXIII.

6 bände:

THESES THEOLOGICÆ,
 DE RECTA
 INTEGRÆQUE EC-
 CLESIA RVM RE-
 FORMATIONE:

Proposita ad publicam disputationem

à

DANIELE TOSSANO, S. Theologiæ D. &
 Professore in inclyta Academia
 HEIDELBERGENSI,

Respondente erudito iuvene, IOHANNE MASCO,
Silesio, Theologiae studioso.

In auditorio Theologico, horis matutinis
 ad diem Septemb. 3.

HEIDELBERGÆ,
 TYPIS SMESMANNIANIS.

MDCCXCVII.

GENEROSISSIMAE INDOLIS,
INCLYTÆQUE EXPECTATIONIS
ADOLESCENTI, D. STEPHANO TEOKEOLIO,
Vngaro, generosi & magnifici viri, D. SEBASTIA-
NI TEOKEOLII, liberi Baronis in Kailmark filio.

COMMENDAVIT te nobis diligenter, gene-
rose D. Baro, reuerendus, pius & doctus vir,
D. Sebastianus Ambrosius, Kaismariensis Ec-
clesiastes, frater noster in Christo coniunctissi-
mus. Sed te multò magis commendant mores
gravi verecundia temperati, egregia literatura, & singularis
Φιλομάθεια, praesertim circa doctrinam caelestem, cuius ita es
cupidus, ut attentum te hic, & assiduum habeamus tum con-
cionum sacrarum, tum lectionum Theologicarum auditorem.
Benedicat indies Generositati vestrae IEHOVA, & te velit
aliquando esse patriae ab immanibus Turcis vexata decus &
columen. Volui autem has Theses nostras de Ecclesiarum re-
formatione T. Gen. inscribere, non solum ut illam tuam in-
dolem predicarem, id est, veritati testimonium redderem: ve-
rum etiam quia memini magnum illum Theologum, Marti-
num Bucerum lib. 1. de Regno Christi, Vngaricas Ecclesias hoc
nomine laudare, quòd pra multis aliis sanctae & plenae refor-
mationi studeant: quarum exemplum alias quoque gentes imi-
tari cupiat. Vale & Salue generose D. Baro, 17. Augusti, 1597.

T. Gen.

obseruantis.

DANIEL TOSSANVS.

THESES

DE RECTA
INTEGRA QVE
ECCLESIA RVM
reformatione.

Thesis I.

ANTA est humanæ naturæ ad vitium, & nominatim ad idololatriam pronitas, & tam difficilis in hoc corrupto seculo, custodia integritatis & veritatis, vt facilè in cœtum ipsum filiorum Dei, siue Ecclesiam, labis aliquid & corruptelæ irrepat: quod postea REFORMATIONE opus habeat.

I I.

IN omnium temporum exempla docent, si vel finem quarti, vel initium sexti capituli Geneseos inspiciamus: vel historiam Iacobi patriarchæ, vel Moysi, *Gen. 35.* Iosua, Samuelis, Dauidis, Iosia, Macchabæorum, & *I. Sam. 7.* similibus perlustremus: quibus omnibus iam domus & familiæ lustrandæ, & ab idolis, & aliis abominatibus repurgandæ: iam templum, & totus cultus reformandus fuit.

I I I.

MAGNUM in primis, & illustrem Reformatorem
A ij.

Matt. 5. excitavit Deus filium suum, qui & doctrinam à cor-
Ioan. 2. ruptelis Pharisæicis, & Templum à profanitate non
Luc. 19. semel vindicavit.

I V.

Lib. 3. S E D nec post Apostolorum tempora, Ecclesia, te-
histori. ste Eusebio, diu virgo mansit: siquidem postquam sa-
cap. 29. cer ille chorus præteriit, impius error, quasi conspira-
 tione facta contra veritatis prædicationem, sub specie
 tamen scientiæ, se effundere cœpit.

V.

Hic verò duo potissimum quæri solent: *In quo vera
 & necessaria reformatio Ecclesiarum consistat: Deinde, per
 quos illa suscipi debeat.*

V I.

D E P R I M O breuiter respondemus (neq; enim
 hoc tempore prolixè, sed *ſελικως* tantum istud argu-
 mentum tractare volumus) integram Ecclesiæ refor-
 mationem in his quatuor potissimum esse sitam: 1.
in repurgatione doctrinæ, quando in eam labis ali-
quid irrepsit. 2. rituum. 3. politiæ, siue gubernatio-
nis Ecclesiæ. 4. morum, tum eorum, qui in mune-
ribus Ecclesiasticis versantur, tum populi Christiani.

V I I.

E T O P T A N D V M sanè erat, eos, qui reformatio-
 nes, vel instituerunt patrum nostrorum memoria, vel
 adhuc instituunt: illorum quatuor capitum simul ha-
 buisse rationem: non autè ex parte reformasse: quod
 si ab illis factum fuisset, minus controuersiarum in
 Ecclesia, & minus *ἀγχιῶς*: successus autè maior, ma-
 iorq; Dei benedictio cerneretur.

V I I I.

S E M P E R enim præ oculis nobis esse debet ad-
 monitio illa Christi, Matth. 23. *Væ vobis, qui circumitis
 mare, & aridam, vt faciatis vnum profelytum, & cum fuerit
 factus,*

factus, facitis eum filium gehennæ, duplo magis quam vos:
Item: *Vae vobis, qui decimatis mentham, & anetum, & cu-
minum, & omittitis, quæ grauiora sunt legis, iudicium, mi-
sericordiam, & fidem. HÆC OPORTUIT FACERE,
& illa non omittere.*

I X.

NECESSARIAM esse Ecclesiæ reformationem,
quoties eius status dilapsus deprehenditur, nemo
pius & religiosus dubitare potest: Nam & in hunc fi-
nem pleriq; Prophetarum extra ordinem à Deo exci-
tati fuere.

X.

SE D in primis opera danda est, vt sinceritas doctri-
næ, & recta inuocatio Domini in Ecclesia vigeat, re-
scissis & remotis iis, quæ cum illa VERITATE, quæ
est in CHRISTO IESU, pugnant.

X I.

PRÆCIPVVM enim, summumq; bonum omni-
bus hominibus censi debet (vt præclarè habetur in
Nouella constitut. 132. Iustini) recta, vera, & irre-
prehensibilis Christianæ fidei confessio: & per conse-
quens, heresibus & falsis doctrinis, ne pullulent, maxi-
mè occurrendum, vt ibidem concluditur.

X I I.

Ideo & Christus à falsis Prophetis non lecus ac à per-
niciosis lupis cauere vult, & à primis concionum
suarū exordiis prius nihil habuit, quàm vt totam ὑπο-
τύπωσιν sanæ doctrinæ ad hæc duo capita reuocaret,
ad *Fidem* videlicet & *pœnitentiam*, ac simul Dei legem
à falsa Phariseorum interpretatione vindicaret.

X I I I.

NAM & Dei verbum inter alios vsus etiam *πρὸς
τὴν ἐπανόρθωσιν*, id est, ad correctionem, & reforma- 2. Tim. 3
tionem facit, quemadmodum D. Paulus ex eodem

A iij.

Dei verbo varios & perniciosos errores, aliosq; defectus in Ecclesiam Corinthiacam inductos correxit.

XIV.

Duae ob- **N**EC hîc vel Prophetis, vel Christo, vel Apostolis
iectiones duæ illæ obiectiones, quas hodie Pontificij & eorum
affectu tantoperè vrgent, obstiterunt, quarum prior
est, *Ecclesiam non posse errare*. Altera: *Novitates esse ca-*
uendas, & longa consuetudine recepta non temerè
mutanda, ne conscientia turbentur.

XV.

SI QUIDEM ad priorem respondetur, varia esse
Ecclesiae tempora, & illam aliquando à falsis Prophe-
tis, & malis Episcopis, qui soli eminere volunt, mag-
nosque titulos gerunt, & tamen Ecclesiam non faci-
unt, opprimi, vt tempore Ieremix, cui abusus sacer-
Iere. 18. dotum redarguenti dicebatur, *An peritura est lex à Sa-*
cerdote, & consilium à sapiente, &c.

XVI.

DE HVIVSMODI corruptis temporibus respon-
Iere. 23. det scriptura tales Prophetas, *visiones suas eloqui, non*
autem ex ore IEHOVÆ: Item, illos non amplius esse
Malac. veros Leuitas & Sacerdotes, sed Apostatas, qui à Le-
2. ge veritatis defecerint: Item Ierosolymam esse po-
Esa. 1. pulum Sodomæ, & Gomorrhæ, Scribas & Pharisæos,
Mat. 4. progeniem viperarum.

XVII.

ETSI ergo non errat, nimirum in articulis fidei,
Ecclesia propriè sic dicta, id est, cætus ille qui adhæ-
ret Christo, & ab eius spiritu, & verbo regitur, errant
tamen sæpè, multosq; in errorem inducunt, eius mi-
2. Theß. nistri & Doctores: quod in primis sub regno Anti-
2. & A- christi futurum scriptura prædixit.
poca. 13.

XVIII.

INTERIM nec totam Ecclesiam errare finit Do-
minus

nus, nec finaliter errant electi, quia eos statim rursus *Mat. 24*
in viam reducit Dominus.

XIX.

QUI autem ab impiis & idololatricis coetibus sese
sejungunt, non ab Ecclesia, sed à Synagoga Satanæ, & *Apoc. 2.*
ex Babylone secedunt, & qui illa corrigunt & emen- *Apoc. 18*
dant, quæ à falsis Doctoribus contra Dei verbum in
Ecclesiam intruduntur, haud quaquam perturbato-
res, vel nouatores existimari debent.

XX.

NAM cum tale quid Eliæ olim ab impio Rege A-
chab obiiceretur: NON ego (inquit Propheta) Israe- *1. Reg. 18*
lem turbavi, sed tu, & domus patris tui, qui dereli-
quistis mandata Domini, & secuti estis Baalim.

XXI.

AD nuncium de nato Christo in Bethlehem, tur-
babantur Herodes, & tota ciuitas Hierosolyma, sed *Matt. 2.*
turbabantur à prauis suis affectibus, sine vlla vel
Christi, vel Euangelij culpa.

XXII.

ET hoc sensu dicebat Christus: Ne arbitremini, *Matt. 10*
quod venerim ad mitterendam pacem in terram: non
veni vt mitterem pacem, sed gladium: per GLA-
DIUM intelligens cruenta dissidia, quæ excitantur,
dum mundus resistit veritati, & diabolus cum impiis
odium suum exercet, contra eos qui veritatem pro-
fitentur.

XXIII.

FREMAT autem licet mundus, haud quaquam
est conuiuendum ad mendacia & Idololatrias, nec
diffimulanda veritas, contra quam nihil possumus,
(inquit Apostolus) &, vt masculè olim respondit *2. Corin.*
Lutherus: Si Caesar imperium prætendit se velle habere 13.

imperturbatum, sciat ille Christum quoque regnum suum imperturbatum habere velle.

XXIV.

NEC nouatores sunt, (quod ipsum Christo, Marci I. & D. Paulo Act. 17. obiiciebatur) qui doctrinam prophetarum, & Dei verbum nobis proponunt.

XXV.

*Offic. 1. Nos noua omnia (inquit Ambrosius) quæ Christus non
Cōtra e- docuit, iure damnamus, & vt Cyprianus monet, Consuetu-
pist. Ste- do sine veritate, nihil aliud est quam erroris vetustas.
phan. ad
Pomp.*

XXVI.

PRÆTER reformationem autem & repurgationem doctrinæ, quæ à Christo & Apostolis facta est, etiam sæpè postea à laudatis & Christianis Imperatoribus idem susceptum, & Ecclesiæ encœnia celebrata fuerunt, vt temporibus Constantini Magni: cum explosis idolomaniis Ethnicis, Christiana doctrina promulgata fuit: Item cum totus pene Oriens inualecente Arianismo nuraret, ecclesiæ ab illis blasphemias post Valentis obitum, sub Gratiano, & Theodosio repurgatæ, & postea contra Eutychnorum & Monothelitarum errores, & factiones, ab aliis quoque Imperatoribus Synodi conuocatæ fuerunt, sicut ex Historia Ecclesiastica liquet.

XXVII.

Hic verò obstrepunt Pontificij dicentes: nullam tamen illis temporibus, aut postea Ecclesiæ Romanæ reformationem tentatam, nec eam in aliqua Synodo alicuius hæreseos aut falsæ doctrinæ ream peractam fuisse.

XXVIII.

AD QVAM obiectionem duo respondentur, Primum: quotquot contra Pelagianos, & contra imagines habitæ fuerunt Synodi, contra papatum, qualis nunc

nunc est, habitas fuisse: & tempore quidem puriorum patrum, nec talem tyrannidem, nec tales superstitiones in Ecclesia Romana apparuisse, quæ tunc demum, cum iusto Dei iudicio & iuxta Apostolicas prædictiones Antichristus manifestè Dei templum inuasit, totumque Dei cultum post Gregorij I. Pontificis, ac imprimis post Caroli magni tempora peruertit, inualuerunt.

X X I X.

DEINDE respondetur: falsum esse, nullam ante Lutherum de Papali Idololatria & profanatione Ecclesiæ auditam querelam: Nam, DEVS bone, quam multos subinde excitauit Dominus, virosq; magni nominis, vt Wiclefum, Hussum, Hieronymum de Praga, & innumeros alios, qui Pape reclamarunt, de quibus vide in Catalogo restium veritatis.

X X X.

VERVM quod vel plures non exstiterunt, vel in solenni Synodo superioribus temporibus, Pontificum blasphemix & Idolomanix damnatae non fuerunt, obstitit intoleranda tyrannis, & crudelitas aduersus eos, qui contra Papam vel hincere audebant: Item, quod Pontifex Romanus erepta Ecclesiæ omni libertate, in Synodis pro arbitrio omnia præscribere, & dominari voluit.

X X X I.

ET quia nimis longum esset omnes querelas contra abusus Ecclesiæ Romanæ & tenebras à Scholasticis plerisque in simplicem & planam Euangelij doctrinam illatas percensere, sufficiet in præsentia querela illa Bernardi, sub annum Christi 1140. sermon. 33. super Cantica. Væ, inquit, generationi huic, à fermento Phariseorum, quod est, hypocrisis, si tamen hypocrisis dici debet, quæ iam latere præ abundantia

*Bernardi
di quere
la cõtra
sedẽ Ro-
manam.*

non valet, & præimpudentia non quærit: serpit hodie putida rabes per omne corpus Ecclesiæ, & quò latius, eo desperatius, eoq; periculosius, quo interius: Omnes videntur amici, & inimici sunt: ministri Christi sunt, & seruiunt ANTICHRISTO: ipse est Antichristus, qui se non solùm Diem, sed & Meridiem mentietur, & extolletur supra id quod dicitur, aut quod colitur DEVS, quem Dominus IESVS interficiet spiritu oris sui, & destruet illustratione aduentus sui, vtpote verus & æternus meridies, sponsus & aduocatus Ecclesiæ, qui est super omnia benedictus in sæcula.

2.The. 2

XXXII

CVM itaque ad cumulum suum peruenisset Pontificia tyfannis, & abominatio: reduxit DEVS sæculum felicius, & magnos Heroas, principes viros, & Doctores excitauit, qui tetriores abusus circa doctrinam reformarent, & de veris cultibus & recto vsu Sacramentorum, non ex aliqua petulantia, aut pro suo arbitrio, sed ex Dei verbo populum Christianum instituerent, quorum conatibus ita benedixit DEVS, vt paruo tempore multi populi, Ducatus, Comitatus, imò & regna aliquot fasces Christo submitteret, & hanc ipsam reformationem Cardinales aliquot, Episcopi, Abbates & Monachi complures approbarent, ac per necessariam iudicarent.

XXXIII.

TALIS reformatio si extra ordinem, & non expectata Synodi œcumenicæ sententia facta est: id Pontificum peruicaciæ, qui ne minimam quidem reformationem vnquam admittere, nec ad iteratas petitiones Cæsarum, Regum, & Principum liberam Synodum

nodum, in qua controuersię ex Dei verbo deciderentur, cogi voluerunt, adscribi debet.

XXXIV.

COACTI ergo fuerunt per conscientias ij, qui DEO de suis populis & de gregibus sibi cōmissis rationem reddere tenentur, id quod veritas & summa necessitas postulabat, pro virili aggredi, & contemptis brutis Pontificum fulminibus, operam dare, vt Deo potius, quam hominibus placerent.

XXXV.

DE necessitate & modo illius reformationis, præter ea quæ passim in scriptis D. Lutheri, & apud Sleidanum reperiuntur: præclarus & peculiaris tractatus inter Caluini opuscula exstat, De necessitate reformandæ Ecclesiæ, ad Cæsarem Carolum V. & Principes Spire congregatos, Item Martini Buceri in reformatione Coloniensi, & in duobus libris, quos in Anglia de regno Christi scripsit.

XXXVI.

ET hæc quidem de prima & primaria parte reformationis, nimirum circa doctrinam, qua de re pij quoque tractatus, sub annum Christi 40. in Misnia editi sunt, à Ioanne Riuiio Attendoriense, veluti de abusibus Ecclesiasticis, & de instauranda doctrina Ecclesiastica.

XXXVII.

CÆTERVM cum de altero reformationis capite, de RITIBVS nimirum agitur: hîc distingui solet inter ritus à Christo mandatos ad Fidei confirmationem, totiusq; Ecclesiæ vsum, & inter eos, qui ad Ecclesiæ ordinem & disciplinam faciunt. Ac pro loco-

B ij.

*Alterū
reforma
tionis ca
put.
Rituum
disting
tio.*

rum & temporum circumstantiis aliquando variantur.

XXXVIII.

Sacramenta. PRIORIS generis sunt, sacra signa vel sacramenta, in quibus hæc tria necessariò retinenda esse Ecclesia semper iudicavit. 1. vt verba institutionis in administratione Sacramenti, non mutantur aut ommittantur. 2. vt & elementum & ritus à Christo institutus seruetur, non loco aquæ oleum, aut mel: nec in cæna loco panis aliud elementum adhibeatur, nec eleuetur panis, sed frangatut. 3. Vt scopus & finis Sacramenti attendatur, quæ duo posteriora, præsertim circa Eucharistiam parum in papatu obseruata fuere, ac ideò reformatione omninò indiguerunt.

XXXIX.

Regula de ritib. ordinis causainstitutis. DE ritibus ad ordinem & disciplinam Ecclesiæ facientibus, hæc regulæ semper tenendæ sunt.

1. Ordine quidem & decenter omnia in Ecclesia fieri debere.

2. Ad ædificationem, non ad destructionem illa comparatos esse oportere: id est tales non qui populum in errore detineant, sed gloriæ Dei, & institutioni proximi seruiant.

3. Libertatis Christianæ, & leuis iugi Christi habendam rationem ne per *κακοζηλίαν* multitudine ceremoniarum, more Iudaico oneremur: quod iam suo tempore factum queritur Augustinus.

4. Ne vel minimum adsit superstitionis contagium: & periculum: siue per se siue per accidens, aut pro utilibus ceremoniis habeantur, quæ in Dei verbo prohibita sunt, & domesticos fidei, aut alios peregrinos ad Idololatriam allicere possunt.

5. Vt

5. Vt Ecclesiæ ad indifferentes ritus, quales sunt de certis diebus ieiuniorum, & participandæ Eucharistiæ: de cantu Psalmorum in Ecclesia, de situ aut forma mensæ Eucharisticæ, de usu campanarum, & similibus non ita præcisè omnes alligentur.

X L.

Quod verò ad imagines attinet, quas cultus & religionis causa à Pontificiis extractas fuisse constat: vt & Altaria ad sacrificandum, suppositis nescio quibus imaginariis martyrum exuuiis: illa omnia tanquam abominandæ superstitionis monumēta, & illecebras, omnes orthodoxi, si veram & integram reformationem instituere velimus, remouenda putant.

*De imaginibus
& altari-
bus.*

X L I.

IDEM de vestitu Sacerdotum auro, argento & gemmis fulgente sentiendum est, quo sacra facientes apud Pontificios vti solent, ac si vel Leuiticum sacerdotium adhuc duraret, vel simplicitatis verbi crucis eos puderet.

X L I I.

IMAGINES certè siue idola, si religionis causa, vel quod eodem redit, vt ad religionem & institutionem populi facientia in templis habeantur: Dei lege prohibita esse, dubitari non potest: quomodocunq; decem præcepta partiatis: nam quid tam expressè, quid tam sæpè à Mose, & reliquis Prophetis prohibetur? Sed illud imprimis, ne Dei incorporei, infiniti æterni, inconspicui imaginem fingamus.

X L I I I.

IDEO ne Leuitico quidem sacerdotio stante, vlla, vel Dei, vel Sancti alicuius imago in templo vnquam, aut tabernaculo conspecta fuit, ne quidem post tot

visiones Danielis Prophetæ de quibus cap. 7. nam, si quæ vel in tabernaculo, vel in sanctuario imagunculæ cernebantur: & eo loco erant sculptæ & talium rerum imagines, & tam parum oculis populi expositæ, vt hîc nihil ab Idololatria periculi fuerit.

X L I V.

ET inepta est illa argumentatio: ex Dei mandato, quorûdam animalium imagines, non certè ad parietes templi, sed loco plane humili, & à conspectu remoto, ornatus causa in sanctuario Leuitico locatæ erant: Ergo nobis abrogato Leuitico sacerdotio, Dei & sanctorum imagines, quas Pontifices Romani in templis cultus causa positas esse voluere, sunt retinendæ.

X L V.

Q V I D quod Damascenus magnus alias imaginum patronus scribit: *INVISIBILIS*, incorporei & incircumscripti Dei neminem posse facere representationem: & summæ tum insipientiæ, tum impietatis esse id tentare.

*Libr. 4.
de fid. c.
17.*

X L V I.

*Jacobite
heretici.* I A C O B I T Æ autem hæretici, de quibus Nicephorus lib. 18. cap. 52, Eutyrianorum soboles, (quæ nostro tempore reuixisse videtur) tempore Phocæ Imperatoris, sub annum 600. inter alia voluerunt imagines Dei, & Spiritus sancti cudi.

X L V I I.

S E D quid, quæso, aliud est imagines Dei, & diuorum in templis, quæ religionis ergò aduentur, retinere velle, quam infirmis, aut malè institutis, quorum semper magna est copia, lapsus occasionem: piis & rectè sentientibus, scandalum præbere.

X L V I I I.

X L V I I I.

POSTEA QUAM imagines, & omnis generis simulacra mundo illata à diabolo fuere, (inquit Tertullianus) hinc humanæ calamitatis initium : & propter hanc causam, ad eradicandam Idololatriæ materiem, Lex Diuina Exod. 20. proclamat: NE FECERITIS IDOLVM: & addit, Neque similitudinem, eorum, quæ in cœlo, in terra, in mari : At omnia (inquit idem) colit humanus error, præter suum conditorem.

*Libr. de
Idololat.*

X L I X.

TVRPE est, alienum est, & indignum, eos qui Evangelicos se profitentur, in tanta luce, in tanta libertate, illos laqueos, illa offendicula & libenter retinere, & acrius, quàm pro vilo fidei articulo, pro idolis dimicare, non equidem libertatis Christianæ causa quæ in illis rebus non cõsistit: (quemadmodum cum Schvvenckfeldianis Pseudo Lutherani putant,) sed vt reformatis Ecclesiis, quas grauiore odio quàm Pontificiam Synagogam prosequuntur ægrè faciant, & seditiones contra eos truculentis suis scriptis moueant.

L.

D. certè Lutherus, cuius isti noui IACOBITÆ auctoritatem se magni facere præ se ferunt, nõnne in illo tractatu Germanico, quem Revelationem Antichristi ex Daniele nominat, disertè scribit, Antichristum inter alias notas ex eo dignosci, & tantam hinc sibi conciliaffe maiestatem, quod tam splendidas vestes Pontificales, tantum strepitum organorum, & musicarum cantionum, tot imagines preciosis vestibibus aut picturis fulgentes in templa inuexit.

*D. Lu-
therus.
Tom. 7.
Vviteb.*

L I.

NIHIL autem pro his Lutheri simiis facit, quod CAROLOSTADII factum, nempe ab eo susceptam Vvitebergæ rituum innouationem Lutherus improbauit.

L I I.

Tom. 9. Vviteb. NAM id à Luthero secundum quid, non simpliciter improbatum, arguunt eius de NOVATIONE Vvitebergensi scripta edita: quod id, se absente: statim ab initio, tempore periculofissimo, nempe anno 1521. ac forte motu quodam temerario, & Anabaptistico (Carolstadio enim nimis olim commercij cum Anabaptistis fuisse facile credimus) id factum, & tentatum videret.

L I I I.

DISERTE siquidem scribit Lutherus, potuisse illa successiuè concidere, populo ex Dei verbo rectius informato: verùm (Deus bone) alia nunc sunt tempora, alia lux, alia libertas: & quando erit, quæso, populus institutus, si post annos 70, à reformatione incoata, institutus non est.

L V.

In parua confess. SED nec dubitari potest (si quod res est dicere volumus) in illis contra Carolstadium actionibus humani aliquid passum Lutherum, siue colloquium illud parum Theologicum Ienæ cum Carolstadio habitum, deposito floreno aureo: siue iracundas declamationes contra cœlestes Propheras: siue quod in despectum Carolstadij (vt ipse Lutherus scribit) Eleuationem Sacramenti, quam alias abrogare cogitasset retineri Vvitebergæ voluerit.

L X I.

ERGO CAROLSTADIO multum debent noui
isti

isti ceremoniarum Pontificiarum patroni, qui si Lutherum non irritasset, Lutherus proculdubio sponte totam illam theatricam pompam, quam tanti faciunt, subuertisset.

LVII.

AT videant illi homines (quod tamen Deus auertat) ne eis idem accidat, quod suo iam tempore nonnullis euenisse scribit Bucerus: qui cum plenam reformationem admittere detrectassent, iusto Dei iudicio rursus in Romani Antichristi laqueos & veteres tenebras prolapsi sunt.

*lib. 1. de
regno
Christi,
cap. 4.*

LVIII.

VENIO ad TERTIVM reformationis Ecclesiasticæ caput: nempe ad politiam, & gubernationem Ecclesiæ.

*De politi-
tia Eccle-
siæ*

LIX.

Hic enim uerò, ut non pauca in Papatu reformatione opus habent: & rectè ab Euangelicis primatus Papæ impugnatus fuit: damnata simonia: reprehensus contemptus canonum Apostolicorum, & Ecclesiasticorum in electione & ordinatione sacerdotum: abusus item bonorum Ecclesiæ ad luxum Sardana-palicum Cardinalium, Episcoporum, & alia huiusmodi: Sic non pauca in politia & regimine Ecclesiæ inter Euangelicos emendatione adhuc opus habent, quam & Lutherus, & Bucerus, & Calvinus, aliiq; hoc seculo viri cordati suaserunt, & omnes pij quotidie exoptant.

LX.

NAM prætextu illius abusus potestatis Ecclesiasticæ, & illius luxus & petulantia quæ fuit in Papatu, & quam nonnulli Pseudo Lutherani imitantur, in aliud extremum multi Euangelici proceres, & magistratus ruere videntur.

C j.

L X I.

NIMIS quippe in plerisq; reformatis Ecclesiis, vilescit sacri ministerij dignitas: nimis auarè bona Ecclesiastica ad se rapiunt & pro arbitrio vendunt & mercantur nonnulli Principes, & magistratus: concidit magna ex parte disciplina Ecclesiastica vigor: nominatim quoad legitimum ieiuniorum vsum: admonitiones & censuras priuatas, & publicas: Excommunicationem: domesticas cathecheses, & visitationes, Synodos, & similia, de quibus & Lutherus in Joëlem, & Bucerus de regno Christi grauitè multa monuerunt.

L X I I.

ET SI igitur Deo optimo maximo satis magnæ gratiæ agi non possunt pro reformatione doctrinæ, præcipue de iustificatione, de recta inuocatione, & vera pœnitentia, de Sacramentis: dolendum est tamen hanc tertiam reformationis partem, quæ consistit in regimine & politia Ecclesiæ ita negligi, vt in multis Germaniæ locis iaceat ferè tota disciplina Ecclesiastica: & pro vno Pontifice Romano, tot penè Pontifices, domini fidei alienæ, aliarumq; Ecclesiarum censors, esse velint, quot sunt vel adulescentes aulici, vel gratiosi in aulis, aut ciuitatibus doctorculi, & Satrapæ: qui totam gubernationem & decisionem rerum Ecclesiasticarum, à suo supercilio pendere volunt.

L X I I I.

SI C vel iacent & omittuntur Synodi, legitimaq; presbyteria: vel perexigua est eorum autoritas: & tales quaruntur ministri qui placentia loquantur, & illorum dominatorum, de quibus dictum est, sint veluti mancipia.

L X I V.

ET HIC tamen fatendum est nonnullas Ecclesias,
 eas

eas præsertim quæ sunt sub Cruce, vt in Hungaria, Bohemia, Gallia, Belgio longe propius ad illam *Ætatem*, simplicitatem, libertatem, & disciplinam accedere, quæ temporibus Apostolicis, & paulò post viguit, si in primis ordinem in eligendis ministris, Synodorum, & ieiuniorum celebrationem, censuras Ecclesiasticas, & excommunicationem, domesticas visitationes, & catecheses spectes.

L X V.

DIXIMVS autem supra thesi VI. *QVARTVM De moribus* reformationis caput, in MORIBVS CHRISTIANIS positum esse. *Christianis.*

L X V I.

NEQVE enim satis est, nos contrà Pontificios tradere & asserere salutare illud dogma, de SOLA FIDE, aut (quod eòdem redit) GRATIA Christi iustificante, nec satis eiici idola ex templis nisi ex animis terra illa idola auaritiæ & ambitionis expellantur: & nisi contra libertinos & profanos, dogma sanctificationis, & energiæ, fructuumq; Fidei tueamur, ac sollicitè populo Christiano inculcemus. quemadmodum à D. Paulo factum est in omnibus epistolis: nec minus diligenter à D. Petro, Iacobo, & Joanne.

L X V I I.

Id dum paulo negligentius, quam decebat à multis vrgetur, qui in aliis disputationibus toti ferè occupati hætenus fuere: nescio quomodo passim tam dissoluta vita, tantaq; licentia obrepfit, vt plerorumq; Euangelicorum, in his partibus, mores à Pontificiorum moribus discerni vix possint.

L X V I I I.

NOBIS itaq; licet illam D. Chrysostomi querelam *Exposit.* vsurpare: Ex moribus olim cognoscebatur Ecclesia: *2. super*

Matth. nunc Christiani gētibus peiores sunt facti: vnde igitur
Homil. vera Ecclesia cognoscitur nisi per Scripturas? sic ta-
 49. men vt pauculos sibi reseruet semper dominus, qui
 coram ipso ambulant.

L X I X.

A T Q V E hīc vtinam bono exemplo gregibus suis
 passim præirent pastores, & qualem deberent tem-
 perantiam, continentiam, ac Φιλαδελφίαν colerent:
 nec altera manu panem, altera lapidem offensionis
 proponerent.

L X X.

V T I N A M illa sapius, & perpenderentur, & audi-
 toribus suggererentur: *Seruum intelligentem voluntatem*
domini, & non facientem secundum illam, plagis multis va-
pulaturum: Item, si quis spiritum Christi non habeat, illum
Luc. 12. non esse eius: Item, eos nondum rectè didicisse Christum, &
Rom. 8. veritatem, quæ est in Christo, qui non exuunt veterem homi-
Ephes. 4 nem, nec dant operam vitæ nouæ: Item, non solos idololatrias,
1. Cor. 6. & hereticos excludi ex regno cælorum: sed & auaros, scorta-
Colos. 3. tores, ebriosos, maledicos, inuidos.
Ephes. 5.

L X X I.

H I S ita breuiter explicatis: nempe in quibus inte-
 gra Ecclesiarum reformatio consistat: ad ALTERVM
 illud me conuerto: P E R Q V O S reformatio tentari, &
 suscipi debeat.

*A qui-
 bus Ec-
 clesiare-
 forman-
 da.*

L X X I I.

S C R I B I T quidem Socrates Scholasticus libro
 historiæ Ecclesiasticæ quinto, ex eo tempore, quo
 Christiani esse cœperūt Imperatores, Ecclesiæ nego-
 ria ex eorum nutu pendere visa: & maxima concilia
 ipsorum autoritate conuocata.

L X X I I I.

I N T E R I M certum est ea pietate, ac moderatio-
 ne præditos fuisse religiosos Imperatores, vt in rebus
 quidem

quidem Ecclesiasticis, tanquam vtriusq; tabulæ custodes operam suam accommodauerint: sed nec ad maiestatem suam ostentandam, nec ad præiudicandum ordini Ecclesiastico: sicut historiæ Constantini magni, Theodosij, & Martiani clarissimorum Imperatorum nos docent.

L X X I V.

I M ð & Philippus Arabs, Imperator alias ferox à Fabiano Episcopo, & Theodosius, ab Ambrosio se à sacris ad tempus arceri sunt passi, disciplinæq; Ecclesiasticæ sese subiecerunt: Tantùm consequi possunt prudentes, cordati, & inculpati Episcopi: quorum heu cùm tanta sit hodie penuria, non mirum est ita tum sacri ministerij dignitatem, tum disciplinæ robur collabi, aut censuram saltem vexare columbas.

L X X V.

N E ipse quidem Iustinianus sua potestate contra ordinem Ecclesiasticum abusus esse videtur, qui in nouellis suis constitutionibus, maxima Dei dona esse rescribit: Sacerdotium, & Imperium: quorum illud diuinis ministrans, hoc humanis præsidens rebus, totam vitam humanam exornet: Ideò nihil tam Imperatoribus curæ esse debere, ac Sacerdotum honestatem: tunc verò omnia in sacerdotio laudabiliter procedere, quando Sacrarum regularum observatio custoditur: quam sancti Dei Apostoli tradiderunt, & patres custodiuerunt.

*Constit.
6. de Episcopo. & clericis.*

L X X V I.

I D E M Justinianus, Ecclesiasticas censuras à ciuilibus prudenter discernens iubet, vt Clerici apud proprios episcopos primùm cõueniantur, & post hoc apud ciuiles iudices: Si de criminibus conueniatur clericus, iudices in prouinciis iudicent: Si Ecclesiasticus

Const. 83

cum sit delictum, Ecclesiastica egens castigatione, Episcopus hoc diudicet.

L X X V I I.

De his vide Bu cerū in dialogis Germā. ann. 35. editis de officio magistr. in refor. Ecclesiis S V N T itaq; hīc limites ponendi: vt nimirum pij Principes, & magistratus, ea quæ ad ordinis externi conseruationem faciunt, vt ad templorum ab idolis repurgationem, excommunicationis legitimæ executionem, Ecclesiæ & scholarum externam tutelam, ea, sedulo tanquam Ecclesiæ nutritij procurent: Ministri vero, & pastores, quorum arma spiritualia sunt, eorum quæ reformanda sunt, ἐπανόρθωσιν iuxta Dei verbum, legitima deliberatione præeunte, suscipiant, susceptamq; freti & Sp. S. præsidio, & verbi diuini autoritate, quantum in ipsis est, tueantur.

L X X V I I I.

Theodo- ret. hist. lib. 5. ca. 39. V B I talis ordo obseruatur, nec seditio, aut im- prudentiæ accusari possunt ministri: nec ea mala metuenda, quæ incensum Persarū *πυρρον*, siue templum ignis consecuta sunt.

L X X I X.

E T hīc tamen proculdubio discrimen ponendum est inter eos, qui ex mera temeritate, petulantia, aut auaritia, in templa, & idola irruunt: & eos qui nimis cessantibus magistratibus, sancto quodam, & extraordinario motu ad abominanda idola destruenda rapiuntur, qualis fortè ratio fuit in illo Abda, vel Auda apud Persas, quem alias magni nominis virum fuisse constat, & in Vigilio Tridentino Episcopo, qui cum in sua diocœsi pio zelo accensus idola deleret, à rusticis circa annum Christi 420. interfectus fuit.

L X X X.

D E N I Q V E in Ecclesiæ politia, & regimine, vt omnibus modis primæ partes sunt Episcoporum, siue ministrorum Ecclesiæ: sic multum refert, vt non nisi viri

viri prudentes, moderati, rerum periti, sinceri ad Ecclesiarum inspectiones, & visitationes adhibeantur: & cum in Germaniæ multis locis nimis iuueniunt nonnulli lasciuiant, & vel ambitioni, vel ignauiæ nimis feruiant: non abs re est talium audaciam à politicis viris eis adiunctis, (modo viri sint, & religiosi, & cordati) frænari, & regimen Ecclesiasticum temperari, quod & Hemmingius clarus Theologus agnoscit: licet scribat in Dania totam disciplinæ Ecclesiasticæ administrationem penes Ecclesiasticos esse. *In Psal. 15.*

L X X X I.

CONSTAT certe, quod ad Ecclesiæ ærarium attinet, propter Sacerdotum incuriam tempore regis Ioas secretarium aliquem, vel Scribam à rege, Sacerdotibus adiunctum fuisse, qui templi ærario præffet: *2. Reg. 12.* vt & olim Apostoli, sed propter aliam causam: videlicet, ne à præcipuis vocationis suæ partibus auocarentur, Diaconos siue ministros eleemosynarum sibi *Acto. 6.* vltro ascuerunt.

L X X X I I.

OPTANT autem omnes pii plus libertatis Ecclesiis restitui, præsertim in Electione, & præsentatione ministrorum, plusq; libertatis pastoribus in domesticis visitationibus, & talem statum constitui, qui nec in monarchicam tyrannidem degeneret, & tamen popularibus motibus, & ochlocratiæ occurratur: quam viam, vt nobis Deus patefaciat: & in Ecclesiis quæ se reformatas vocant integra & sincera, de qua supra dictum: non autem fucata, & manca reformatio procedere possit, ipsum cum omnibus pijs, demissè oro per
DOMINVM IESVM.

FINIS.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is arranged in several paragraphs and includes some large, possibly decorative initials or section markers.

Umg. VI 45

ULB Halle 3
002 379 767

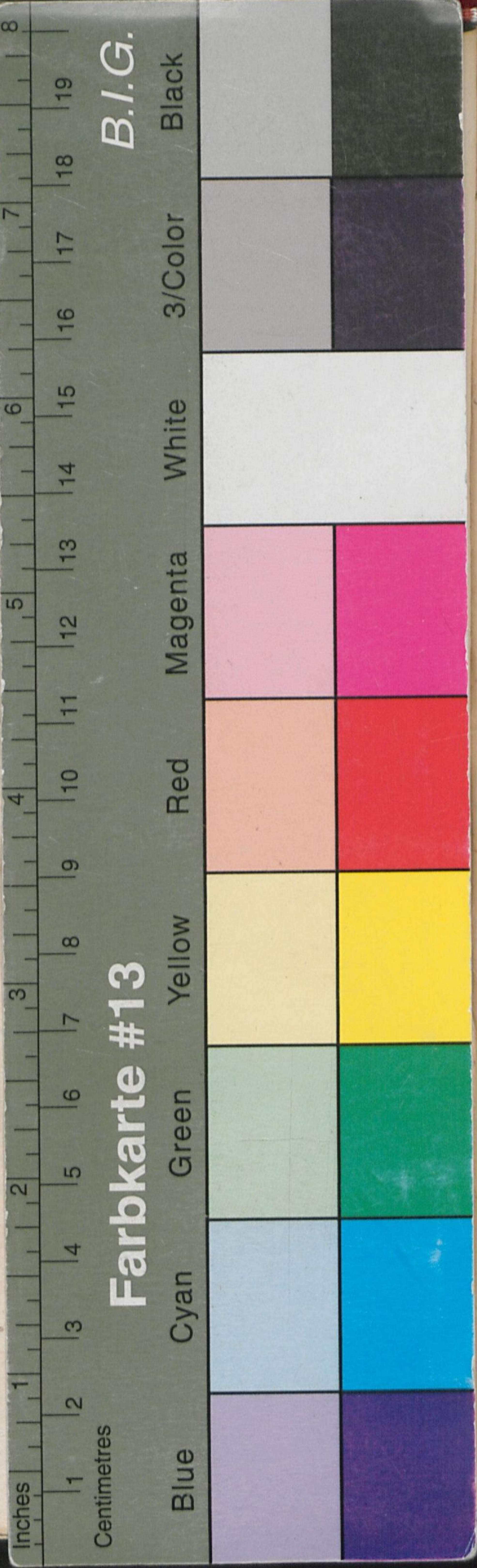
s. b.

WDA

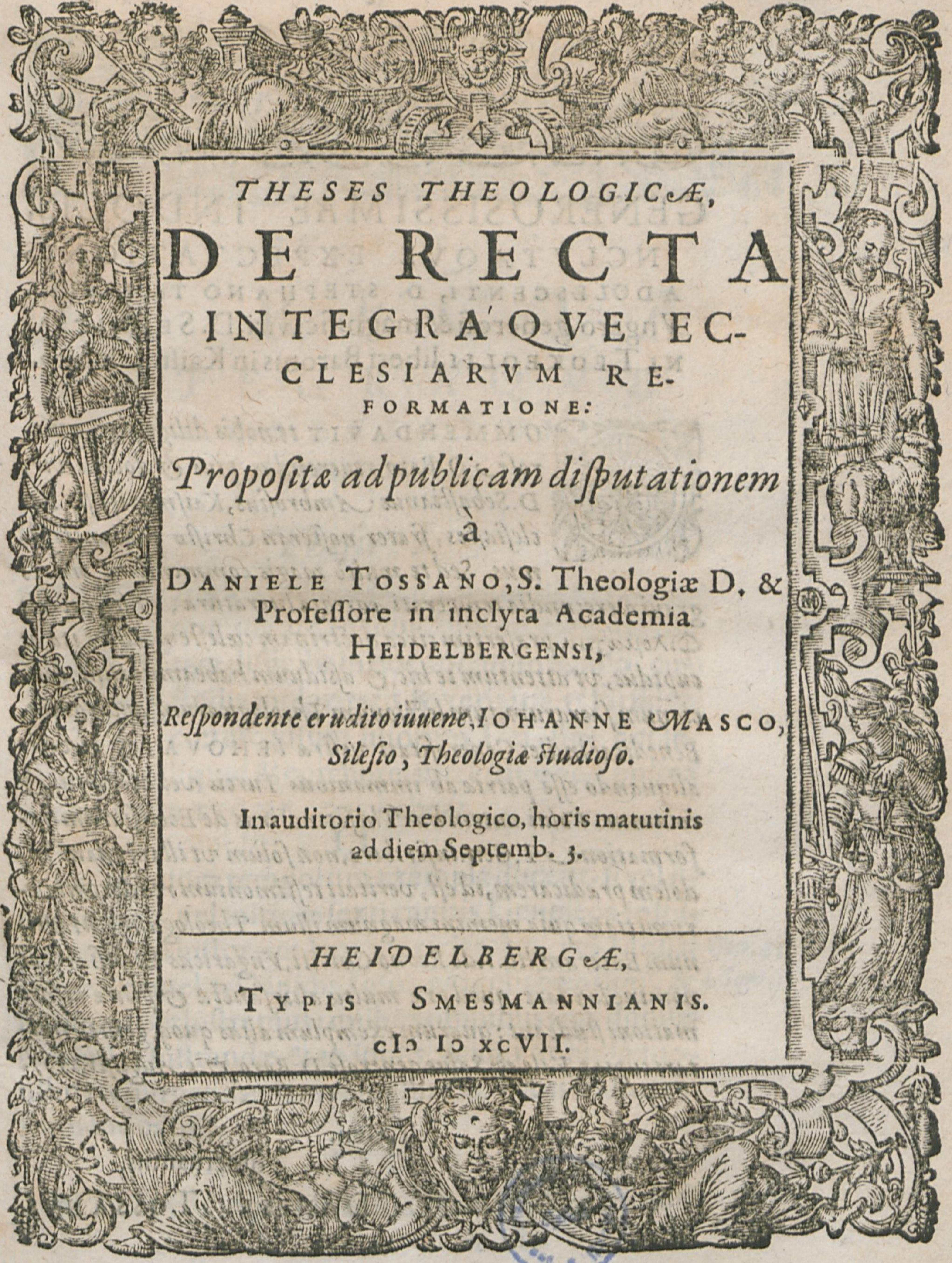
[Extremely faded and illegible manuscript text in a Gothic script, covering the entire page. The text is heavily obscured by dirt and wear.]

15

7

THESES THEOLOGICÆ,
DE RECTA
INTEGRAQVE EC-
CLESIA RV M R E-
FORMATIONE:

Proposita ad publicam disputationem

à

DANIELE TOSSANO, S. Theologiæ D. &
Professore in inclyta Academia
HEIDELBERGENSI,

Respondente erudito iuvene, IOHANNE MASCO,
Silesio, Theologia studioso.

In auditorio Theologico, horis matutinis
ad diem Septemb. 3.

HEIDELBERGÆ,
TYPIS SMESMANNIANIS.
c15 15 xcVII.